

Pozityvumo dekalogas: 10 žingsnių pozityvios mokyklos link

2025 m. gegužės 27 d. Šiauliuose vykusiam švietimo forume „Pozityvi mokykla: patrauklumo formulė per lyderystę, mikroklimatą ir mokytojų stiprybes“ miesto švietimo bendruomenės nariai – mokytojai, mokyklų vadovai, švietimo ekspertai ir savivaldybių atstovai – suvienijo jėgas, ir sukūrė 10 žingsnių pozityvumo dekalogą. Forumo diskusijose buvo akcentuojama lyderystės svarba formuojant mokyklos kultūrą, mokytojų profesinio augimo būtinybė ir pozityvaus mikroklimato poveikis pedagogų emociniam atsparumui bei mokinių pasiekimams. Dekalogas tapo šių diskusijų rezultatu, atspindinčiu bendrą švietimo bendruomenės siekį kurti mokyklą, kuri būtų ne tik žinių, bet ir emocinės gerovės šaltinis.

Sodo metafora pasirinkta neatsitiktinai – ji atspindi mokyklos kultūros kūrimo procesą kaip gyvą, nuolat kintantį ir reikalaujantį rūpesčio. Kaip sodui reikia įvairių elementų – dirvos, vandens, saulės, priežiūros – taip ir mokyklos kultūrai reikalingi pasitikėjimas, bendradarbiavimas, inovacijos ir nuolatinis tobulėjimas. Forume pabrėžta, kad šis dekalogas nėra tik dokumentas – jis skirtas praktiniam pritaikymui, įkvepiant mokyklas kurti aplinką, kurioje kiekvienas jaučiasi vertinamas ir motyvuotas.

Šio dekalogo tikslas – įkvėpti mokyklų komandas kryptingai kurti darnią, palaikančią ir augančią mokyklos kultūrą, kuri skatintų mokinių, mokytojų ir visos bendruomenės gerovę. Pasirinkta sodo metafora leidžia kūrybiškai pažvelgti į mokyklos kultūros formavimą, lyginant ją su sodo puoselėjimu – nuo dirvos paruošimo iki derliaus nuėmimo. Kiekvienas dekalogo punktas atspindi tam tikrą mokyklos kultūros puoselėjimo aspektą, įkvėptą šios metaforos.

1. Dirvos paruošimas: pasitikėjimo ir bendradarbiavimo pagrindas

Pasitikėjimas yra mokyklos kultūros pamatas, jungiantis visą mokyklos bendruomenę ir kuriantis saugią, atvirą aplinką, kurioje kiekvienas jaučiasi vertinamas. Kaip sodininkas ruošia dirvą, kad augalai galėtų įsišaknyti, taip mokykla kuria pasitikėjimu grįstą kultūrą per skaidrią komunikaciją, aktyvų klausymą ir abipusį palaikymą. Reguliarūs susitikimai, kuriuose visi bendruomenės nariai gali dalintis idėjomis be baimės būti kritikuojami, ir anoniminių kanalų kūrimas stiprina emocinį saugumą. Pasitikėjimo kūrimas taip pat apima skaidrų sprendimų priėmimo procesą, kai visa mokyklos bendruomenė yra informuojama apie pokyčius ir jų priežastis, taip užtikrinant didesnę įsitraukimą ir atsakomybę.

Galimybė: sukurti mokykloje atmosferą, kur visa mokyklos bendruomenė jaučiasi išgirsta ir vertinama, skatina didesnę įsitraukimą ir stiprina bendruomeniškumo jausmą, taip gerindamas mokyklos mikroklimatą ir bendrą gerovę.

Siūlomas veiksmas: organizuokite savaitinius neformalius susitikimus prie kavos, kur visa mokyklos bendruomenė dalijasi idėjomis be baimės. Sukurkite skaitmeninę platformą (pvz., „Google Forms“) pasiūlymams teikti anonimiškai arba atvirai. Sukurkite mėnesinį naujienlaiškį, kuriame skaidriai pristatomi mokyklos sprendimai, planai ir bendruomenės pasiūlymai, skatinantys pasitikėjimą.

2. Sėja: vizijos ir vertybių kūrimas

Aiški mokyklos vizija ir vertybės, tokios kaip pagarba, atsakomybė ir kūrybiškumas, yra tarsi sėklos, kurios nukreipia bendruomenės pastangas bendra linkme. Kaip sode pasirenkamos kokybiškos sėklos, taip mokykla, įtraukdama visą bendruomenę, kuria viziją, kuri atspindi bendrus tikslus ir įkvepia veikti. Šis procesas apima dirbtuves, diskusijas ir reguliarius priminimus apie viziją, kad ji išliktų gyva. Vizijos kūrimas taip pat apima reguliarius bendruomenės susitikimus, kur aptariama, kaip vizija įgyvendinama per konkrečias iniciatyvas, taip stiprinant bendruomenės atsakomybę ir priklausymo jausmą.

Galimybė: suvienyti visą mokyklos bendruomenę per aiškią viziją ir bendrus tikslus, stiprinant komandos vienybę ir motyvaciją, taip kuriant ilgalaikį mokyklos identitetą.

Siūlomas veiksmas: organizuokite dirbtuves, kur visa mokyklos bendruomenė kartu formuoja mokyklos viziją ir vertybes. Viziją pakabinkite matomoje vietoje, pvz., fojė, ir reguliariai priminkite ją per susirinkimus ar mokyklos renginius. Kiekvienais mokslo metais organizuokite „Vizijos dieną“, kur bendruomenė aptaria, kaip vizija įgyvendinama, ir siūlo naujas idėjas.

3. Laistymas: nuolatinis bendruomenės narių palaikymas ir stiprinimas

Visa mokyklos bendruomenė – mokytojai, nepedagoginis personalas, mokiniai ir jų tėvai – yra mokyklos sodo „laistytojai“, kurių gerovė ir augimas yra esminiai. Mokytojų ir nepedagoginio personalo profesinis tobulėjimas per mokymus, mentorystę ir pripažinimą stiprina jų pasitikėjimą ir motyvaciją. Mokiniai gauna palaikymą per individualizuotą ugdymą, o tėvai įtraukiami per iniciatyvas, kurios skatina jų dalyvavimą. Palaikymas taip pat apima reguliarius pripažinimo

renginius, kuriuose įvertinamos visų bendruomenės narių pastangos, taip skatinant jų motyvaciją ir profesinį augimą.

Galimybė: Įkvėpti visą mokyklos bendruomenę tobulėti, suteikiant augimo galimybes ir stiprinant profesinį bei asmeninį pasitikėjimą, taip didinant bendruomenės potencialą.

Siūlomas veiksmas: Organizuokite trumpus, 20–30 minučių mokymus per pietų pertraukas, kur mokytojai ir nepedagoginis personalas dalijasi metodais, o mokiniai ir tėvai pristato savo idėjas. Sukurkite dalijimosi bibliotekėlę su švietimo resursais, prieinama visai bendruomenei. Organizuokite ketvirtinius „Pripažinimo vakarus“, kur įvertinamos mokytojų, nepedagoginio personalo, mokinių ir tėvų pastangos.

4. Saulės šviesa: pozityvaus mikroklimate kūrimas

Pozityvus mikroklimate yra „saulės šviesa“, kuri leidžia visai mokyklos bendruomenei klestėti. Pagarba, empatija ir pozityvus bendravimas kuriami per reguliarias anonimes apklausas, atviras diskusijas ir iniciatyvas, kurios skatina emocinę gerovę. Jaukios erdvės, tokios kaip poilsio kambariai ar lauko zonos, ir sąmoningumo praktikos, pvz., kvėpavimo pratimai, padeda mažinti stresą. Mikroklimate kūrimas taip pat apima bendruomenės renginius, tokius kaip šventės ar išvykos, kurios stiprina tarpusavio ryšius ir skatina pozityvią atmosferą.

Galimybė: Užtikrinti emocinę gerovę, kuri skatina pozityvią nuotaiką ir stiprina visos mokyklos bendruomenės atsparumą, taip gerindamas mokymosi ir darbo aplinką.

Siūlomas veiksmas: Įrenkite jaukią erdvę su kėdėmis, augalais ar knygomis visai bendruomenei atsipalaiduoti. Įveskite 5 minučių sąmoningumo praktikas, pvz., kvėpavimo pratimus, prieš bendruomenės susirinkimus. Organizuokite metinį „Bendruomenės šventės“ renginį, kur visa mokyklos bendruomenė susiburia švęsti ir stiprinti tarpusavio ryšius.

5. Ravėjimas: iššūkių ir konfliktų sprendimas

Kaip sode šalinamos piktžolės, taip mokykloje sprendžiami konfliktai ir nesusipratimai tarp visos mokyklos bendruomenės narių. Mediacijos metodai, atviras dialogas ir patyčių prevencijos programos užtikrina harmoniją. Greitas ir konstruktyvus iššūkių sprendimas stiprina pasitikėjimą ir skatina pagarbą. Konfliktų sprendimas taip pat apima prevencines programas, tokias kaip seminarai apie emocinį intelektą, kurios padeda bendruomenei išvengti nesutarimų.

Galimybė: kurti harmoningą aplinką, greitai sprendžiant nesutarimus ir užtikrinant visos mokyklos bendruomenės gerovę, taip stiprinant bendradarbiavimą.

Siūlomas veiksmas: apmokykite kelis bendruomenės narius tapti mediatoriais, padedančiais spręsti konfliktus. Įveskite „atvirų durų valandas“, kai vadovai yra pasiekiami pokalbiams apie rūpesčius. Organizuokite seminarus apie emocinį intelektą ir konfliktų prevenciją visai mokyklos bendruomenei.

6. Trešimas: Inovacijų ir kūrybiškumo skatinimas

Inovacijos ir kūrybiškumas yra „trąšos“, kurios skatina mokyklos augimą. Nauji mokymo metodai, technologijų integravimas ir kūrybiniai projektai, įtraukiantys visą mokyklos bendruomenę, skatina dalijimąsi geraisia patirtimi. Mokiniai ir tėvai taip pat įtraukiami į kūrybines iniciatyvas, kurios stiprina bendruomenės dinamiką. Kūrybiškumo skatinimas apima ir tarpdisciplininius projektus, kuriuose bendradarbiauja skirtingos bendruomenės grupės, taip skatinant inovacijas ir bendradarbiavimą.

Galimybė: išryškinti unikalios visos mokyklos bendruomenės gebėjimus, įkvepiant komandą ir skatinant inovacijas, kurios praturtina mokyklos veiklą.

Siūlomas veiksmas: organizuokite „gerosios praktikos“ grupes, kur visa mokyklos bendruomenė dalijasi metodais ar projektais. Skatinkite eksperimentus su naujais mokymo būdais ar bendruomenės iniciatyvomis. Sukurkite tarpdisciplininį projektą, pvz., mokyklos sodo kūrimą, kuriame dalyvauja mokiniai, mokytojai, nepedagoginis personalas ir tėvai.

7. Auginimas: bendruomenės narių potencialo atskleidimas

Kiekvienas mokyklos bendruomenės narys yra unikalus „augalas“ su savais gebėjimais ir poreikiais. Individualizuotas ugdymas mokiniams, profesinės galimybės mokytojams ir nepedagoginiam personalui bei tėvų įtraukimas į mokyklos veiklas skatina motyvaciją ir pasitikėjimą savimi. Iniciatyvos, tokios kaip talentų pristatymai, leidžia kiekvienam atsiskleisti. Potencialo atskleidimas taip pat apima mentorystės programas, kur vyresni mokiniai ar patyrę darbuotojai padeda kitiems augti.

Galimybė: pastebėti ir išryškinti unikalios visos mokyklos bendruomenės gebėjimus, įkvepiant visą komandą ir stiprinant bendruomenės įvairovę.

Siūlomas veiksmas: organizuokite „Talentų vakarą“, kur visa mokyklos bendruomenė pristato savo įgūdžius, pvz., muzikos, dailės ar technologijų srityje. Skatinkite iniciatyvas, kur visi dalijasi idėjomis. Sukurkite mentorystės programą, kur vyresni mokiniai ar patyrę darbuotojai padeda jaunesniems mokiniams ar naujokams.

8. Genėjimas: refleksija ir tobulėjimas

Refleksija yra „genėjimas“, pašalinantis tai, kas trukdo mokyklos augimui. Visa mokyklos bendruomenė reguliariai peržiūri savo veiklas, vertina pasiekimus ir ieško tobulėjimo galimybių per savirefleksiją, diskusijas ar anonimines apklausas. Šis procesas padeda nustatyti stipriąsias puses ir spręsti problemas. Refleksija taip pat apima reguliarius mokyklos veiklos vertinimus, kuriuose analizuojami duomenys apie mokinių pasiekimus ir bendruomenės pasitenkinimą.

Galimybė: užtikrinti nuolatinį mokyklos atmosferos gerinimą per refleksiją, leidžiančią visai mokyklos bendruomenei augti ir prisitaikyti prie pokyčių.

Siūlomas veiksmas: kartą per ketvirtį organizuokite refleksijos sesiją, įtraukdami visą mokyklos bendruomenę. Naudokite anonimines apklausas (pvz., „Google Forms“) mokyklos atmosferai

vertinti. Sukurkite metinį veiklos aptarimo planą, kuriame analizuojami mokinių pasiekimų ir bendruomenės apklausų duomenys.

9. Derliaus nuėmimas: pasiekimų šventimas

Šventimas stiprina motyvaciją ir bendrystės jausmą visoje mokyklos bendruomenėje. Maži ir dideli laimėjimai – akademiniai, kūrybiniai ar socialiniai – turi būti pripažįstami per viešus pagyrimus, renginius ar tradicijas, tokias kaip „Mėnesio žvaigždės“. Šventimas taip pat apima viešą pasiekimų sklaidą, pvz., per mokyklos socialinius tinklus ar vietos bendruomenės leidinius, taip didinant mokyklos matomumą.

Galimybė: motyvuoti visą mokyklos bendruomenę, švenčiant net mažiausius laimėjimus ir stiprinant bendrystės dvasią, taip didinant pasitenkinimą mokykla.

Siūlomas veiksmas: sukurkite „Pasiekimų lentą“ (fizinę ar skaitmeninę) ir įveskite „Mėnesio žvaigždės“ tradiciją visai bendruomenei. Per savaitinį susirinkimą skirkite 5 minutes pagyrimams. Skelbkite bendruomenės pasiekimus mokyklos socialiniuose tinkluose ar vietos spaudoje, paminėdami visų narių indėlį.

10. Sodo puoselėjimas: tvarumo ir tęstinumo užtikrinimas

Mokyklos kultūra yra ilgalaikis procesas, reikalaujantis nuolatinės priežiūros per aiškius planus, stiprią lyderystę ir visos mokyklos bendruomenės įsitraukimą. Reguliarus iniciatyvų peržiūrėjimas ir refleksija užtikrina, kad mokyklos „sodas“ klestėtų ilgus metus. Tvarumas taip pat apima ilgalaikių planų kūrimą, pvz., penkerių metų strategiją, kuri užtikrina pokyčių tęstinumą.

Galimybė: užtikrinti nuolatinį mokyklos atmosferos gerinimą ir pokyčių tvarumą, įtraukiant visą mokyklos bendruomenę ir kuriant ilgalaikę pozityvią kultūrą.

Siūlomas veiksmas: įrenkite „Pozityvumo lentą“, kur visa mokyklos bendruomenė gali rašyti padėkas ar pagyrimus. Reguliariai peržiūrėkite iniciatyvų poveikį per refleksijos sesijas. Sukurkite penkerių metų mokyklos kultūros strategiją, įtraukdami visą bendruomenę į jos kūrimą ir įgyvendinimą.

Praktinis startas

Įrenkite „Pozityvumo lentą“ mokyklos fojė, mokytojų kambaryje ar bendroje erdvėje, kur visa mokyklos bendruomenė gali užrašyti padėkas ar pagyrimus. Per savaitinį susirinkimą skirkite 10 minučių perskaityti kelias žinutes ir aptarti, kaip jos prisideda prie mokyklos atmosferos.

Poveikio stebėjimas: po 3 mėnesių surenkite trumpą refleksijos sesiją, įtraukdami visą mokyklos bendruomenę, kad įvertintumėte iniciatyvos poveikį mokyklos kultūrai.